

Arendal kommune
Postboks 123
4891 GRIMSTAD

Deres ref.

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2016/2061

Dato
19.05.2016

Tillatelse til tildekkingsiltak i Kittelbukt, Arendal kommune.

Fylkesmannen gir tillatelse på visse vilkår etter forurensningsloven § 11 til tildekking av ca. 34 000 m² forurenset sediment i Kittelsbukta, Arendal kommune.

Vi viser til søknad datert 13.november 2015, og videre korrespondanse med Arendal kommune om tildekking av forurensete sedimenter i Kittelsbukta i Arendals havneområde. Arendal kommune står som tiltakshaver, og tjenestene skal utlyses ved anbud.

1. Søknadens innhold og bakgrunn

1.1 Bakgrunn

På bakgrunn av en rekke undersøkelser av sjøbunnen i havne- og industriområder på 90- og 2000-tallet, ble det i stortingsmelding nr. 14, 2006-2007 (Sammen for et giftfritt miljø) fokus rettet mot opprydning av forurensete sedimenter. Det ble utpekt 17 områder som særlig prioriterte for opprydning. Arendals havneområde er ett av disse prioriterte områdene.

I Arendals havneområde er det utført mange undersøkelser, og resultatene viser både en generell forurensning og noen «hot-spot'er» hvor forurensningen er konsentrert og risiko for utlekking og forurensning av omgivelsene er høy. Kittelsbukta er en slik hot spot, og er identifisert som et av de bynære områdene som utgjør høyest risiko for human helse og økologi på grunn av sedimentforurensningen. Arendal bystyre vedtok 29.mai 2013 en tiltaksplan for forurensete sedimenter i Arendal kommune, med langsiktige og kortsiktige miljømål for Arendals havneområde. Kommunen søkte Miljødirektoratet om økonomisk støtte til å gjennomføre tildekking i Kittelsbukta, og fikk tilsagn om dette i juli 2014.

Kittelbukta er en åpen kileformet bukta som strekker seg nordøst innover mot vestsiden av Arendal sentrum. Det er bymessig bebyggelse langs bukta, samt vei og fritidsbåt plasser. Kommunen opplyser at det er ønsket om innvinning av areal, utbygging og etablering av småbåthavn på nordvestsiden av bukta, men at det ikke foreligger noen endelige planer enda.

På øst- og vestsiden består bunnen langs land hele veien av bratt fjell og steinfillinger ned til ca. 10 m dyp. Bunn sedimentene nedenfor dette er for en stor del sand og grus med et relativt

høyt organisk innhold. Sedimentene er flekkvis moderat til meget sterkt forurenset av metaller, PCB, PAH og TBT. Risikovurderingen av sedimentene konkluderer med at det er en uakseptabel risiko både for økologisk skade og human helse. Det er ikke funnet aktive tilførselskilder av miljøgifter fra land av betydning. Videoopptak har dokumentert mye skrot på bunnen.

1.2 Miljømål

Søknaden beskriver følgende miljømål som er gjort gjeldende for Arendals havneområde, inkl. Kittelsbukt:

Langsiktig forvaltningsmål:

- Bunnsedimentene i Arendalsområdet skal ikke være til hinder for utøvelse av rekreasjon og friluftsliv, fritidsfiske og -fangst, yrkesfiske og havnedrift.

Konkrete delmål:

- Byområdet og småbåthavner: Identifisere og stoppe/minske aktive kilder til forurensning
- Byområdet og lokale utbygginger: Bunnsedimentene skal ha miljøgiftkonsentrasjoner $\leq$ Miljødirektoratets tilstandsklasse II etter tiltak.
- Områder der tildekking ikke gjennomføres: Det skal observeres en gradvis nedgang i miljøgiftkonsentrasjoner.

Miljømålene setter krav til at en tiltaksplan for sedimentene i Kittelsbukt omfatter følgende aktiviteter:

- Aktive tiltak på bunnen gjennomføres for å bringe miljøgiftkonsentrasjonen i det bioaktive laget av overflatesedimentene (anslagsvis øvre 10 cm) ned i SFT (nå Miljødirektoratet) tilstandsklasse II eller I.
- Områder der det er påkrevd med fysiske tiltak må skilles ut fra områder der man anser det for forsvarlig å satse på naturlig remediering.
- Etablering av tilfredsstillende overvåking for å følge den naturlige forbedringen og legge en plan for hvilke tiltak som er aktuelle dersom denne ikke utvikler seg tilfredsstillende.

Det etableres et miljøkontrollprogram som gjennomføres før, under og etter tiltaksperioden. For å dokumentere at forbedring i tråd med miljømålet er oppnådd, skal etterkontrollen vise følgende:

- Kontrollere at utbyggingsarbeidene i sjø og de forurensningsbegrensende tiltakene ikke forårsaker uakseptabel oppvirvling og spredning av forurensete partikler under selve gjennomføringen.
- Verifisere at sedimentforholdene etter gjennomførte tiltak tilfredsstillende kravene gitt i tiltaksplanen mht. dekklagstykkelse og miljøgiftnivåer.

1.3 Omsøkte tiltak

På bakgrunn av dette søker Arendal kommune om å fjerne skrot manuelt på sedimentoverflaten i hele tiltaksområdet (et beregnet areal på ca. 34 000 m²) og dekke til med rene masser, evt. i kombinasjon med fiberduk. Grunnlaget for søknaden er tiltaksplanen for Kittelsbukta, utarbeidet av NIVA (*Teknisk notat O-27243, 2008*). I dialog med Fylkesmannen har Arendal kommune senere uttrykt ønske om at metode og materiale for tildekking holdes noe åpent frem til anbudet er over og valg av leverandør er avklart.

1.4 Uttalelser fra berørte parter

Søknaden ble annonsert i lokale aviser, og sendt ut på offentlig høring i tidsrommet 18. desember 2015 til 22. januar 2016. Søknaden samt rapporter fra undersøkelser utført i området lå tilgjengelig på Fylkesmannens hjemmeside. Fylkesmannen mottok 4 uttalelser til søknaden, og disse oppsummeres:

Kystverket Sørøst påpeker at tiltaket ligger utenfor deres forvaltningsareal, og at det er lokal havnemyndighet som skal uttale seg og fatte vedtak etter havne- og farvannsloven i denne saken.

Fiskeridirektoratet påpeker:

«I farvannet utenfor Arendal, ute i byfjorden, er det registrert gyteområde for torsk. Det forventes at arbeidene i sjø og de forurensningsbegrensende tiltakene, ikke forårsaker uakseptabel oppvirvling og spredning av forurensede partikler ut i frie vannmasser i anleggsperioden. Tiltaket som omsøkt vil ikke komme i konflikt med arealbruk knyttet til fiskeri eller akvakultur.

Fiskeridirektoratet region Sør ser det som svært positivt at det ryddes opp i forurensa sjøbunn og iverksettes tiltak som kan medvirke til å forbedre miljøtilstanden i sjø.»

Aust-Agder Fylkeskommune skriver at de ikke har spesialkompetanse på området og derfor i stor grad støtter seg til Fylkesmannens vurderinger. Ellers ingen merknader til søknaden.

Norsk Maritimt Museum (NMM) påpeker at det har vært utført en befaring i Kittelsbukta i 2005 uten at det ble gitt merknader i forhold til kulturminner under vann. De ber likevel om at tiltakshavers stans- og meldeplikt presiseres i tillatelsen, ettersom det kan finnes kulturminner blandet med massene.

2 Fylkesmannens vurdering

De omsøkte tiltakene vil bidra betydelig til en forbedring av den kjemiske tilstanden i Kittelsbukta. Dette anser Fylkesmannen som svært positivt. I vurderingen av søknaden vektlegger Fylkesmannen å minimere faren for spredning av miljøgifter og sedimentpartikler under tiltaksarbeidet, å unngå skadevirkning av tiltakene på naturverdier samt å minimere risikoen for fremtidig utlekking av miljøgifter fra de tildekkede områdene.

Naturmangfoldloven og vannforskriften

Prinsippene i *lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven/nml)* §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, jf. naturmangfoldloven § 7. Vurderingen skal fremgå av beslutningen. Prinsippene i naturmangfoldloven og vurdering av ny aktivitet eller nye inngrep etter vannforskriften jf. § 12 er tatt inn i Fylkesmannens begrunnelse nedenfor.

2.1 Høringsuttalelser

Kystverket Sørøst og Aust-Agder fylkeskommune har ingen merknader til søknaden, og Fylkesmannen tar for øvrig innspillene til etterretning. Vi tar innspillet til NMM til følge og presiserer stans- og meldeplikten i vilkårene i denne tillatelsen. Fiskeridirektoratet påpeker gytefeltet som er registrert i fjorden og at dette må beskyttes gjennom tiltak. Fylkesmannen tar innspillet til følge og viser til vurderingen under og vilkårene i denne tillatelsen.

2.2 Tiltaksmål

Alle potensielle tiltaksområder skal ha etablert miljømål og tiltaksmål (konkrete og langsiktige), som beskriver den miljø- og helsemessige tilstanden som man ønsker å oppnå i området, jf. Miljødirektoratets veileder TA-2802/2011 *Risikovurdering av forurenset sediment*. Tiltaksmålene bør være mest mulig realistiske, operative og etterprøvbare. Det er ofte praktisert å velge tiltaksmål basert på forurensningskonsentrasjoner i sedimentene eller biota, eller på grenseverdier for spredning av miljøgifter, jf. Miljødirektoratets veileder M-350/2015 *Håndtering av sedimenter*. I denne tillatelsen tar Fylkesmannen bare stilling til delmålene som gjelder Kittelsbukta.

Delmålet som gjelder tiltak vs. naturlig forbedring ble ivaretatt gjennom en undersøkelse i 2012 (NIVA 6408-2012). Rapporten anslår at naturlig forbedring av PAH og PCB vil ta 25 år eller mer, og metallforurensingen enda lengre tid. Arendal kommune har vedtatt i sin tiltaksplan at dette er uakseptabel lang tid, og at bla. Kittelsbukta er et av områdene i bydelen hvor tiltak skal gjennomføres for å oppnå miljømålet. Delmålene sier videre at sedimentene skal ha tilstandsklasse I eller II etter gjennomførte tiltak og dette skal sikres gjennom et miljøkontrollprogram før, under og etter tiltaksperioden. Vi minner i den forbindelse om at grenseverdiene for tilstandsklassene for sediment i SFT (nå Miljødirektoratet) sin rapport TA 1467/1997 *Klassifisering av miljøkvalitet i fjorder og kystfarvann* er revidert og erstattet med verdiene i veileder TA 2229/2007 *Revidering av klassifisering av metaller og organiske miljøgifter i vann og sedimenter*. Miljømålet om tilstandsklasse I eller II etter tiltak er også i tråd med grenseverdiene i klassifiseringsveileder 02:2013 om god kjemisk klassifisering etter vannforskriften. Arendal kommune må i miljøkontrollprogrammet også konkretisere kriterier for når miljømålet regnes som oppnådd (minstekrav).

Fylkesmannen setter krav om sluttrapport etter utførte arbeider som redegjør for og dokumenterer med målinger hvordan tiltakshaver har oppfylt målsettingene. Kravet om slik dokumentasjon er gitt i pkt. 11 i tillatelsens vilkår.

2.3 Planlagte tiltak

Arendal kommune søker om å fjerne skrot på overflaten i tiltaksområdet og så dekke til med rene masser, jf. søknaden og grunnlagsnotatet (NIVA - teknisk notat 2008). NIVA har vurdert i sitt notat at fjerning av skrot med lettdykkere vil kunne gjøres så forsiktig at det ikke vil medføre fare for oppvirvling og spredning av miljøgifter. Fylkesmannen godtar denne metoden for fjerning av skrot. Dersom det under arbeidet viser seg å bli oppvirvling og blakking av vannet, skal arbeidene stanses frem til spredningsbegrensende tiltak igangsettes jf. vilkår nr. 12. Vi viser i den sammenheng til § 11 i naturmangfoldloven om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver.

Tildekkingstiltaket består av utfylling med ren masse over hele tiltaksområdet. Dette vil medføre mobilisering av finstoff og potensielt miljøgifter. Miljøgifter kan således bli mer tilgjengelig for vannlevende organismer i den tiden arbeidene pågår. Finpartikulært materiale fra utfyllingen kan også ha negative effekter for gjellepustende organismer. Dette gjelder spesielt masser med skarpe og nåleformede partikler fra f.eks. sprengstein. Som Fiskeridirektoratet spilte inn i sin uttalelse finnes det gytefelt ute i byfjorden og det er viktig at disse ikke slammes ned av partikkelspredning fra utfyllingen. Derfor skal siltgardin benyttes, og valg av type masser som brukes til tildekkingen avklares med Fylkesmannen før arbeidet starter opp, jf. naturmangfoldloven § 9 om *føre-var-prinsippet*. Kornstørrelsen på tildekkingsmassene bør ikke være finere enn i det naturlige sedimentet. Blakket vann kan også oppleves dramatisk for allmennheten og en begrenser dette til Kittelsbukta ved å benytte seg av siltgardin. Plassering av turbiditetsmålere utenfor siltgardinen vil sikre kontroll på spredning av partikler, og kontroll på at siltgardinen fungerer etter hensikten. Fylkesmannen setter derfor krav til kontinuerlig logging. Målinger skal utføres før (som referanse) og under arbeidene. Dersom det registreres verdier lik eller over 5 NTU over turbiditeten på referansestasjonen skal arbeidet stanses og tiltak iverksettes jf. vilkår nr. 10 a. Det vises i den sammenheng til naturmangfoldloven § 9 om *føre-var prinsippet* og § 12 om *miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder*.

Arendal kommune har i etterkant av søknaden uttrykt ønske om at material og metode for tildekkingen holdes noe åpent frem til anbudsrunderen er over. Dette for at tilbyderne skal ha anledning til å vurdere ulike løsninger. Fylkesmannen ser at dette er hensiktsmessig og setter derfor ikke spesifiserte krav til valg av material og metode i denne tillatelsen. Valg av material skal likevel være i tråd med tildekkingsveilederen (*SFT:TA-2143 2006*). Vi ber om at kommunen gjør sin vurdering etter anbudsrunderen og oversender ønsket valg av løsning til Fylkesmannen for vurdering/godkjenning før arbeidet starter opp jf. pkt. 4 i vilkårene. Vi ber også om at kommunen er bevisst på aktiviteten i Kittelsbukta når det gjelder valg av løsning, eksempelvis mht. dragging/ankring av fritidsbåter, sannsynlighet for oppvirvling, eventuell utbygging osv.

Ut over det nevnte gytefeltet kjenner ikke Fylkesmannen til at det er dokumentert viktige naturtyper eller truede eller sårbare arter som kan bli berørt av utfyllingen. Vi finner det forsvarlig å fatte en beslutning basert på den kunnskapen som foreligger og naturmangfoldet i området jf. naturmangfoldloven § 8 om *kunnskapsgrunnlaget*.

Fylkesmannen har vurdert den samlede belastningen økosystemet vil bli utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Tildekkingsarbeidene har potensiale til å påvirke naturverdiene negativt, men med de spredningsbegrensende tiltakene som det er fastsatt vilkår om i tillatelsen anser vi ikke at naturmangfoldet vil bli berørt i nevneverdig grad. Tiltaket vil for øvrig, når det er gjennomført, kraftig redusere spredning av miljøgifter ved at et område med forurensede sedimenter tildekkes. Det er forventet at miljøtilstanden i området i stor grad vil forbedres. Kittelsbukta er en del av vannforekomsten *Tromøysund - Arendal*, jf. databasen Vann-Nett. Denne vannforekomsten er i tilstandsklasse dårlig og i risiko for ikke å oppnå miljømål. Uavhengig av tilstandsklasse skal alle vannforekomster beskyttes mot forringelse jf. *forskrift om rammer for vannforvaltningen (vannforskriften)* § 4. Vi anser tiltaket i Kittelsbukta som positivt for miljøtilstanden, og vil være et steg på veien mot en bedret tilstand for hele vannforekomsten. Ettersom tiltaket vil føre til en forbedring av tilstanden omfattes det derfor ikke av § 12 i vannforskriften.

Etter en helhetlig vurdering, og med bakgrunn i prinsippene i naturmangfoldloven og vannforskriften har Fylkesmannen kommet til at tiltaket kan tillates med de vilkårene som er fastsatt i denne tillatelsen.

2.4 Overvåking

Arendal kommune beskriver i søknaden at det skal etableres miljøkontrollprogram som gjennomføres før, under og etter tiltaksperioden. Overvåkingen skal dokumentere at miljømålene og dekklagstykkelse er oppnådd og at det ikke skjer uakseptabel oppvirvling og spredning av forurensede partikler under selve gjennomføringen. Dette er også i tråd med Fylkesmannens krav om logging av turbiditet. Programmet må også inneholde konkrete kriterier (minstekrav) for når miljømålet regnes som oppnådd. Programmet skal oversendes Fylkesmannen for godkjenning senest 1 måned før oppstart av overvåkingen jf. pkt. 10 i vilkårene.

2.5 Tidspunkt for gjennomføring

Arendal kommune har søkt om å gjennomføre tiltaket etter båtsesongen; mellom 1. sept. og 31. des. 2016. Av hensyn til plante- og dyreliv (bla gyting), samt friluftsliv og rekreasjon, settes vanligvis tidspunkt for mudring og utfyllingssaker til vinterhalvåret, fra 15. september til 15. mai. Det settes derfor vilkår om at tiltaket kan igangsettes etter 15. september jf. pkt. 2 i vilkårene. Dersom det viser seg at tiltakene likevel fører til en større belastning enn antatt, kan Fylkesmannen sette strengere krav til dette underveis i arbeidene.

3 Vedtak

Miljødirektoratet har delegert myndighet til Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder til behandling av saken; «Med hjemmel i brev fra Miljøverndepartementet 7. august 1995 jf. forurensningsloven § 81, delegerer Miljødirektoratet myndighet etter forurensningsloven i ovennevnte sak med hensyn til gjennomføring av miljøoppryddingstiltak i Kittelsbukta. For å følge opp den konkrete saken, kan Fylkesmannen benytte de hjemlene som er listet opp under kapittel 4 i rundskriv T-3/12.»

Med hjemmel i Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 11 (særskilt tillatelse til forurensende tiltak) gir Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder Arendal kommune tillatelse til tildekking av ca. 34 000 m² forurenset sjøbunn i Kittelsbukta, Arendal byhavn, slik det fremkommer i søknaden av 13.11.15. Tillatelsen er gitt med visse vilkår.

Tillatelsen er gitt på bakgrunn av opplysninger gitt i søknaden av 13.11.2015, NIVA teknisk notat O-27243 2008 og opplysninger fremkommet under behandlingen av søknaden.

3.1 Gyldighet

Tillatelsen gjelder fra dags dato til 15. mai 2017 under forutsetning at vilkårene overholdes.

3.2 Vilkår

Med hjemmel i forurensningsloven § 16 blir det stilt følgende vilkår for tillatelsen. Vilkårene er nummerert for å lette den planlagte rapporteringen, særlig med tanke på avvik.

Generelt og internkontroll

1. Arendal kommune er ansvarlig for at tillatelsen blir overholdt og plikter å orientere dem som skal gjennomføre arbeidet om de vilkår som gjelder, samt de restriksjoner som er lagt på arbeidene. Det er videre Arendal kommune sitt ansvar å sørge for å fremskaffe alle nødvendige opplysninger slik at arbeidet kan gjennomføres tilfredsstillende og i henhold til tillatelsen.
2. Det skal ikke foregå arbeider i perioden 15. mai til 15. september. Dette er begrunnet i at tiltaket i minst mulig grad skal komme i konflikt med naturverdier og friluftslivsinteresser. Arbeidene må være avsluttet før 15.05.2017.
3. I henhold til forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) av 06.12.96, plikter Arendal kommune å påse at det etableres internkontroll som sikrer at kravene i denne tillatelsen overholdes slik at arbeidet kan revideres. Fylkesmannen skal ha uhindret adgang til anleggsarbeidene, dokumenter m.m., for å kunne føre tilsyn med aktivitetene.

Gjennomførelsen

4. Når ønsket materiale og metode er valgt, skal planen oversendes Fylkesmannen for godkjenning. Dette må oversendes senest **en måned før oppstart**. Valg av materiale skal være i tråd med tildekkingsveilederen.

5. Tildekkingsarbeidene skal foregå på en slik måte at det forårsaker minst mulig oppvirvling og spredning av stedlige forurensede masser. Tildekkingsmassene skal legges så jevnt som mulig utover den forurensede sjøbunnen.
6. I forbindelse med tildekkingsarbeidene skal det iverksettes tiltak som hindrer spredning av forurenset sediment/partikler ut av tiltaksområdet:
  - a. Fjerning av skrot med dykkere før tildekking skal skje så varsomt som mulig, for å forhindre oppvirvling av forurenset sediment.
  - b. Alle tildekkingsmasser må være rene, og kornstørrelsen bør ikke være finere enn i det naturlige sedimentet.
  - c. Ved utfylling med tildekkingslag må det benyttes siltgardin. Siltskjørtet må ikke fjernes før arbeidene er avsluttet, og det ikke lenger er synlig partikkelspredning i vannmassene.
  - d. Dykker må benyttes for å dokumentere at tildekkingslaget er fordelt jevnt og i enhetlig tykkelse over hele utfyllingsområdet, f.eks. med målepinner som plasseres ut før tiltaket igangsettes.
  - e. Om nødvendig skal ferdig fyllingsskråning sikres mot utrasing.
7. Fylkesmannen skal varsles senest 1 uke i forveien ved oppstart og avslutning av samtlige tiltak som denne tillatelsen omfatter.
8. Før anleggsarbeidene starter, må Arendal kommune ha etablert en beredskapsplan som skal gjennomføres straks hvis det viser seg at arbeidet bidrar til spredning av forurensede partikler.
9. Vi minner om stans og meldeplikt i forhold til Lov om kulturminner av 1978, jfr. § 8,2, jfr. § 14,3, dersom det oppdages potensielle kulturminner under arbeidene.

Overvåking

10. Det skal etableres et miljøkontrollprogram/overvåkingsprogram som dokumenterer miljømålene og dekklagstykkelse er oppnådd og at det ikke skjer uakseptabel oppvirvling og spredning av forurensede partikler under selve gjennomføringen. Programmet skal inneholde tydelig kriterier som definerer når miljømålet regnes som oppfylt. Dette skal oversendes Fylkesmannen for godkjenning **senest én måned før oppstart**.
  - a. I anleggsperioden skal det i forbindelse med tildekking av forurenset sjøbunn måles turbiditet ved minimum 1 målestasjon som er påvirket av tiltaksarbeidet pluss 1 referansestasjon som er representativ for normal turbiditet i området. Målingene skal skje på relevant dyp hvor det forventes størst spredning.

Målestasjonen som er påvirket skal plasseres < 50 m fra tildekkingsstedet.

Grenseverdi for turbiditet ved tildekking er 5 NTU over turbiditeten på referansestasjonen.

Ved overskridelse av verdiene skal arbeidet stanses umiddelbart. Dato og klokkeslett loggføres og tiltak iverksettes for å redusere spredning. Arbeidet kan starte igjen når målingene viser stabile verdier under tillatt nivå.

Dersom det viser seg at det forekommer betydelig blakking av vannet selv om grenseverdiene overholdes, kan Fylkesmannen skjerpe kravene.

Sluttkontroll og rapportering

11. Når arbeidet er ferdig skal Arendal kommune utarbeide en rapport der samtlige resultater fra arbeidene presenteres, og hvor en dokumenterer at vilkårene i denne tillatelsen er oppfylt. Den skal minst inneholde:

- Beskrivelse av tiltakene og utført arbeid
- Beskrivelse av erfaring med utstyr, metoder og teknologi
- Dokumentasjon av utført tildekking
- Dokumentasjon som viser hvordan kortsiktige tiltaks mål er oppnådd
- Redegjørelse for eventuelle vilkår som ikke er oppfylt, med begrunnelse for avvik
- Kopi av alle loggføringer

Rapporten sendes Fylkesmannen **innen 2 måneder** etter avsluttet arbeid.

12. Ved avvik fra vilkår i denne tillatelsen eller andre uventede hendelser som berører ytre miljø er Arendal kommune ansvarlig for at Fylkesmannen varsles umiddelbart.

13. All data som er fremskaffes fra dags dato i prosjektet ved undersøkelser og overvåking i vann, sediment og biota skal importeres i Miljødirektoratets fagapplikasjon Vannmiljø. Importformat og nærmere krav til datainnlegging er spesifisert på <http://vannmiljokoder.klif.no>.

Brudd på vilkår i en tillatelse medfører straffeansvar etter forurensningsloven, jf. § 78. Vi gjør oppmerksom på at denne tillatelsen ikke fritar for erstatningskrav for eventuelle skader eller ulemper som følger av virksomheten, jf. § 53. For å sikre at bestemmelsene i forurensningsloven eller tillatelsen blir overholdt, kan forurensningsmyndigheten fastsette tvangsmulkt til staten, jf. forurensningsloven § 73.

Vi gjør oppmerksom på at tillatelsen ikke fritar fra plikter i henhold til annen lovgivning.

4 Varsel om gebyr

Fylkesmannens arbeid med fastsettelse av utslippstillatelser og kontroll er omfattet av en gebyrordning, jf. forurensningsforskriften kap. 39 *Gebyr til statskassen for arbeid med tillatelser og kontroll etter forurensningsloven*.

Vi varsler med dette at Arendal kommune skal betale et gebyr etter sats 3. Dette er vurdert ut fra ressursbruk i forbindelse med behandling av søknaden. Sats 3 tilsvarer et gebyr på kr 56 000, jf. forurensningsforskriften § 39-4.

Eventuelle kommentarer til varselet sendes Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder innen 2 uker.

5 Etterhåndskunngjøring

Tillatelsen og søknadsdokumentene vil bli lagt ut til offentlig ettersyn på nettsiden til Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder www.fylkesmannen.no/av.

6 Klageadgang

Tillatelsen kan etter § 29 i forvaltningsloven påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker fra meddelelsen. Klagen bør begrunnes og skal sendes via Fylkesmannen.

Med hilsen

Ingunn Løvdal
ass. miljøverndirektør

Lillian Raudsandmoen
rådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.
Saksbehandler: Lillian Raudsandmoen, tlf: 37 01 75 41

Kopi til:

Fiskeridirektoratet

Kystverket

Aust-Agder fylkeskommune

Norsk Maritimt Museum

Miljødirektoratet

Postboks 185 Sentrum

Postboks 1502

Postboks 788 Stoa

Postboks 720 Skøyen

Postboks 5672 Sluppen

5804

6025

4809

0214

7485

BERGEN

ÅLESUND

ARENDAL

OSLO

TRONDHEIM